

Vaksdal kommune
Konsul Jebsens gate 16
5722 DALEKVAM

Kulturminnefagleg fråsegn - Søknad om dispensasjon til riving av bygning innafor omsynssone H570 - pakkhuset på Dale stasjon, gnr 22 bnr 594, Vaksdal kommune.

Viser til dykkar brev av 17.06.2020 med ovanfor nemnde sak til fråsegn, og til dykkar ettersendte kulturminnefaglege vurdering i saka, datert 22.06. 2020 og motteken 25.06. 2020. Seksjon for kulturarv i Vestland fylkeskommune har vurdert saka som regionalt kulturminnemynde.

Kva saka gjeld

Bane NOR søker om dispensasjon for riving av «godshuset» eller pakkhuset på Dale stasjon, i samband med oppgradering av stasjonen grunna nye og større togsett. Prosjektet omfattar også ny overgangsbru. Det er søkt om rammeløyve for heile dette tiltaket i eiga sak. Denne søknaden gjeld berre dispensasjon for riving av heile godshuset/ pakkhuset på stasjonen. Eigedommen er regulert til «Bebyggelse som inngår i planen» med omsynssone for bevaring av kulturmiljø (SOSI-kode H570), i reguleringsplan for Dale stasjon. Det er søkt om rammeløyve og dispensasjon frå omsynssona og føreseigna.

I reguleringsføresegna står det under § 4.4 Bevaring kulturmiljø (sone H570):

«I område med omsynssone H570 skal det takast særleg omsyn for å bevare det samla bygningsmiljøet med kulturhistorisk verdi på Dale stasjon. Kulturminneverdiane skal sikrast, opplevingsverdiane skal bevarast og skjemming skal verte unngått. Saker som gjeld tiltak i omsynssona skal leggjast fram for regional kulturminnemynde for vurdering av kulturminneinteresser.»

I søknaden om oppgradering av Dale stasjon var det opphavleg søkt om å rive den nyaste delen av pakkhuset, som er eit tilbygg frå 1953. Hovuddelen av pakkhuset er frå 1909. Det vert no søkt om dispensasjon til å rive heile bygningen. Årsaka er at det i detaljprosjekteringa er kome fram at BaneNor får for liten plass til sine driftsoppgåver, dersom hensettingssporet stoppar ved pakkhuset. BaneNor gjer greie for at omsynet til tryggleik og driftsoppgåver må gå føre omsynet til bevaring av kulturminne i dette høvet. På nordsida av sporet vil bygningane bevarast som eit kulturmiljø.

Vaksdal kommune vurderer at både omsynet til kulturmiljø og til tryggleik og driftsoppgåver er viktige, og vil ta med fylkeskommunen og fylkesmannen sine fråsegn i si vurdering før det vert konkludert i saka.

I eit ettersendt notat frå kommunen vert det gitt ei kulturminnefagleg vurdering, kor det mellom anna står:

«Pakkhuset er frå ein tid der alle varer inn og ut av Dale vart frakta med arbeidande godstog (...) Det var (...) ni tilsette berre på Dale stasjon. Stasjonen var døgnbetjent. Faste tilsette frå fabrikk utgjorde ei eigen laste- og lossegruppe. (...) Pakkhuset vitner om ei tid som besøkjande så vel som dalingar ikkje kan kjenne att: Det brukte å

vera så travelt på stasjonen at stasjonstralla med gods måtte lesses ut av toget før folket kom ut. Elles vart det for trengt.

Multiconsult skildrar pakkhuset sin verdi for kulturmiljøet på jernbanestasjonen. Her veg stasjonsbygningen sjølvstekt tyngst. Men for Vaksdal kommune er vurderinga meir omfattande (...) Slik inngår Dale stasjon i eit kulturmiljø som også er eit bymiljø (...) Sidesporet frå fabrikk og til kraftverket er teke vekk. Men pakkhuset er ein del av fortellinga om jernbanen: Det var ikkje berre eit stopp for naudsynt transport. Det var eit nav for Dale-samfunnet, med stasjonsbygning, Narvesen-kiosk og pakkhuset som representerar ei uvurderleg næringsverksemd for bygda.»

I notatet av 22.06. 2020 vert det vidare peika på eit behov for ei grundigare utgreiing:

«Samstundes er ein oppgradert stasjon meget velkomen. Overgangsbrue vart tidlegare vurdert til å vera for ruvande i kulturmiljøet på Dale stasjon, men etter tilpassing vart reguleringsplanen for Dale stasjon vedteke med det eksisterande kulturmiljø - inklusive pakkhuset - teken vare på. No kjem brue i sterk konflikt med kulturmiljøet på stasjonen.

Vaksdal kommune ber difor om ei grundigare utgreiing av flytting av pakkehuset. Kan det t.d. vera mogleg ledig areal ved parkeringsplassen, ifbm. ei oppgdradering der? Er det rom for bygget lengst nord på stasjonsarealet? Vi ber også om ei grundigare forklaring for korfor den opprinnelege løysinga som vart skissert tidlegare og vedtatt i reguleringsplan ikkje er aktuell lenger.»

Vurdering

I fylkeskommunen sitt fråsegn av 05.09. 2019 til detaljreguleringsplanen, skreiv vi mellom anna:

«Det er positivt at det no er lagt inn ei omsynssone H570 for stasjonsområdet, men vi vil rå til at denne omsynssona blir utvida til å inkludere heile bygningsmiljøet, det vil seia òg den bygningen som omtalast som «teknisk bygg».

(...) Når det gjeld tiltaket med overgangsbru, er vår vurdering at denne framstår som dominerande og skjemmaende, både i høve til det eksisterande kulturmiljøet på stasjonen, og i høve til fjernverknaden. Ei slik skjemming vil [med]føre desimering av kulturmiljøet sin opplevingsverdi. Det samla bygningsmiljøet, med høg regional verdi, er særleg sårbart når ei overgangsbru blir plassert midt i det. For Dale stasjon er det mogeleg å utarbeide planer for ein kulvert i staden for ei overgangsbru, noko vi er kjend med at Vaksdal kommune òg har ønskjer om.

Det bør arbeidast vidare med å finne løysingar for ein planfri kryssing for mjuke trafikantar, der ein tek særleg omsyn for å bevare det samla kulturmiljøet på Dale stasjon, noko som ein må ta høgde for innafor ei omsynssone bevaring av kulturmiljø (H570).»

I reguleringsplanen, vedteken 04.11.2019, er tilbygget frå 1953 regulert til riving, medan pakkhuset frå 1909 skal takast vare på. Ei overgangsbru inngår i reguleringsplanen, og er saman med ny plattform oppgjeve som årsaka til at eksisterande hensettingsspor og tilbygget frå 1953 vert riven. Når det no vert søkt om dispensasjon til å rive pakkhuset frå 1909, vurderer Vestland fylkeskommune at overgangsbrua i endå sterkare grad vil verke skjemmaende i høve til kulturmiljøet på stasjonen.

I søknaden frå BaneNor vert det opplyst at årsaka til at ein ser det som naudsynt å rive pakkhuset, er at det det no vert vurdert som naudsynt med ei betre lengde på hensettingssporet, dels for å få tilstrekkeleg plass til driftsoppgåver og dels på grunn av ei tryggleiksløysing med avsporingstunge. I søknaden vert det etter fylkeskommunens vurdering ikkje gjort tilstrekkeleg greie for alternative løysingar slik at ein kan bevare det samla bygningsmiljøet, sikre kulturminneverdiane, bevare opplevingsverdiane og unngå skjemming, jf. føresegna for omsynssone H570. Til dømes vert ei mogeleg løysing med flytting av bygningen nemnd med berre ein setning: «Ei løysing med å flytte godshuset ser ein som vanskeleg da det er avgrensa med plass både lenger austover eller flytting over på nordsida til dei andre bevaringsbygga pga. eksisterande infrastruktur.»

Det samla bygningsmiljøet innafor omsynssona er av regional interesse. Ei riving av pakkhuset er i strid med reguleringsføresegna § 4.4, og vil etter vår vurdering også redusere kulturmiljøet sine kunnskaps- og opplevingsverdiar.

Vi rår Vaksdal kommune til å gå i dialog med søkjar for ei grundigare utgreiing av mogelege løysingar som *ikkje* medfører riving av pakkhuset.

Dersom det skulle vise seg å ikkje vere mogeleg med ei anna løysing, rår vi kommunen til å gå i dialog med søkjer for å finne ei anna plassering av pakkhuset innafor stasjonsområdet. Visst det vert aktuelt å flytte pakkhuset, ber vi om å få saka oversendt for fråsegn i høve til plassering.

Konklusjon

Vestland fylkeskommune rår i frå at det vert gjeve dispensasjon til å rive pakkhuset på Dale stasjon, gbnr. 22/594 i Vaksdal kommune. Vi rår Vaksdal kommune til å gå i dialog med søker for å finne andre mogelege løysingar enn riving av bygningen. Vi ber om å få sendt over vedtaket i saka for vurdering av eventuell klage, jf. Miljøverndepartementets rettleiar Kommuneplanens arealdel, T 1382

Med helsing

Inger Lena Gåsemyr
fagleiar

Helene Moe
seniorrådgjevar

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift